Legyen az operák honi nyelve ismét a magyar!

Milyen nyelven szóljanak hozzánk opera-előadások? Egy józan, ám tájékozatlan ember nem is értené, miért e kérdés? Természetesen az anyanyelvünkön, hogy minél könnyebben megértsük és így követhessük a műbeli történéseket.

Ezzel szemben áll a jelenkori gyakorlat: minden operát eredeti nyelven kell előadni.
Milyen ok állhat ezen gyakorlat mögött?
Csak egyet tudok elképzelni: Az énekeseknek így csak egy nyelven kell megtanulniuk minden szerepet, s azzal a tudásukkal felléphetnek Fokföldtől Kamcsatkáig bárhol. Milyen célszerű! Kevés időráfordítás és csereszabatosság! Ha egy énekes beteg lesz, viszonylag könnyű találni beugrót, csupán néhány telefont kell megereszteni a környező országokba. Hiszen Pinkerton szerepét olaszul tanulják meg Bukarestben, Budapesten, Bécsben, Prágában, Párizsban ugyanúgy. Vagyis ily módon üzembiztosabb és üzletileg kedvezőbb az opera működtetése. Csakhogy az emberek nem ilyen üzleti szempontú előadásokat várnak, hanem olyanokat, amelyek elsősorban a nézőtéren ülőknek és nem úgy általában az egész világnak szólnak.

Persze, ismerjük azt az érvet, hogy egy dal legszebben eredeti nyelven szól. Az olyan anyanyelvűnek igen! De nem a más nyelven értőknek. Gondoljunk a versekre. Pl. egy francia vers dallama, ritmusa lehet szép, de vajmi keveset ér számunkra, ha nem értjük. És ne becsüljük le a műfordítókat: tudnak ők úgy verset átültetni, hogy ritmus, rím, dallam is átjön.

Nos, lássunk a mai gyakorlatra egy konkrét példát. Napjaink – talán vitathatatlanul – legnagyobb operaénekese, Placido Domingo így énekel *magyarul*, sokat ártva ezzel hírnevének és a nagyüzemi opera-játszásnak (Bánk bán nagyária): www.youtube.com/watch?v=Hgz4dGqzuwI Ehhez aligha kell kommentár...
Könnyű elképzelni, hogy mit művelhetnek kevésbé képzett énekesek! Pl. egy portugál, akinek oroszul vagy csehül kell énekelnie!

A mai állapotok védői szerint nincs probléma a megértéssel, hiszen az Erkelben egy, az Operaházban két nyelven is kivetítik a szöveget. (Megjegyzendő: az Erkelben hátulról nehezen olvasható a kivetített szöveg.)
Igen ám, de a feliratok olvasása a figyelem megosztására kényszerít. Emiatt nem tudjuk teljesen átadni magunkat az előadás élvezésének.
Egyébként pedig: A budapesti Operaház és az Erkel Színház nézői-hallgató között milyen anyanyelvűek vannak legtöbben? Valószínűleg magyarok. Nem nekik készül elsősorban az előadás? Szóljon tehát az opera magyarul! Ettől még kivetíthetik a szövegeket pl. németül és angolul. És ekkor nagyon udvariasak vagyunk a vendégeinkkel. És nem tesszük másodrangúakká honfitársainkat, akiknek adójából jönnek létre az előadások.

És még egy érv: Nagyszerű, hogy van egy jó színvonalú komolyzenei rádiónk, a Bartók. Az ott hallható operarészletek viszont kivetítés híján érthetetlenek. Nem tekinthetjük ennyire lényegtelennek az operák szövegét. Különösen fájó, amikor *magyar* művészek *idegen nyelven* énekelnek *nekünk* a *Magyar* Rádióban.
A negatív csúcs: amikor a Bartók egész operákat közvetít („eredeti nyelven”). A megértés, az események követése – látvány és kivetített szöveg híján – csaknem lehetetlen.

Enyhítő körülmény, hogy az Erkel ifjúsági előadásain halljuk a magyar szót.
Az a tény, hogy a pl. Carmen előadásában vannak magyarul hangzó prózai betétek, egyáltalán nem enyhíti a problémát, inkább zavarossá teszi.

És még egy érv: El tudja valaki képzelni, hogy sláger lehet a legfülbemászóbb operarészletből, ha idegen nyelven hallja? Hogyan énekelgetheti magában (a fürdőszobában)?
Bezzeg a Kónya Sándor magyarul énekelte Radames-szerepből igenis lehet sláger (Verdi: Aida)! Vagy Székely Mihály Fülöp király-áriájából (Verdi: Don Carlos). Vagy Simándy levéláriájából (Puccini: Tosca). És persze, első számú jelölt Simándy Józseftől Az asszony ingatag (Verdi: Rigoletto).

Ideje lépnünk! Ahogy néhány évtizede, amikor a jelenlegi szokást bevezették, a németek álltak ellene legtovább, úgy most mi tűnjünk ki azzal, hogy **mi lépünk ki ebből a szerencsétlen rendszerből legelőször. Nem kétséges: lesznek követőink!**

Prágai kompromisszumos példa, de tekinthető a nemzeti nyelven játszás irányába tett lépésnek: Két helyen játszanak operát. Mind a két társaság, a Nemzeti és az Állami is, kizárólag saját színházában játszik – a Nemzeti Opera Társaság a Nemzeti Színházban; az Állami Opera Társaság pedig az Állami Operaházban. Az utóbbi túlnyomóan klasszikus olasz repertoárt mutat be, mindig eredeti nyelven. A Nemzeti Opera Társaság a legtöbb operát cseh nyelven adja elő.